

Indhold

Tilbudskataloget

Tilbudskataloget præsenterer de tilbud, der udbydes i Synsafdelingen på CSU-Slagelse. Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: www.csu.slagelse.dk

CSU-Slagelse

Om centret

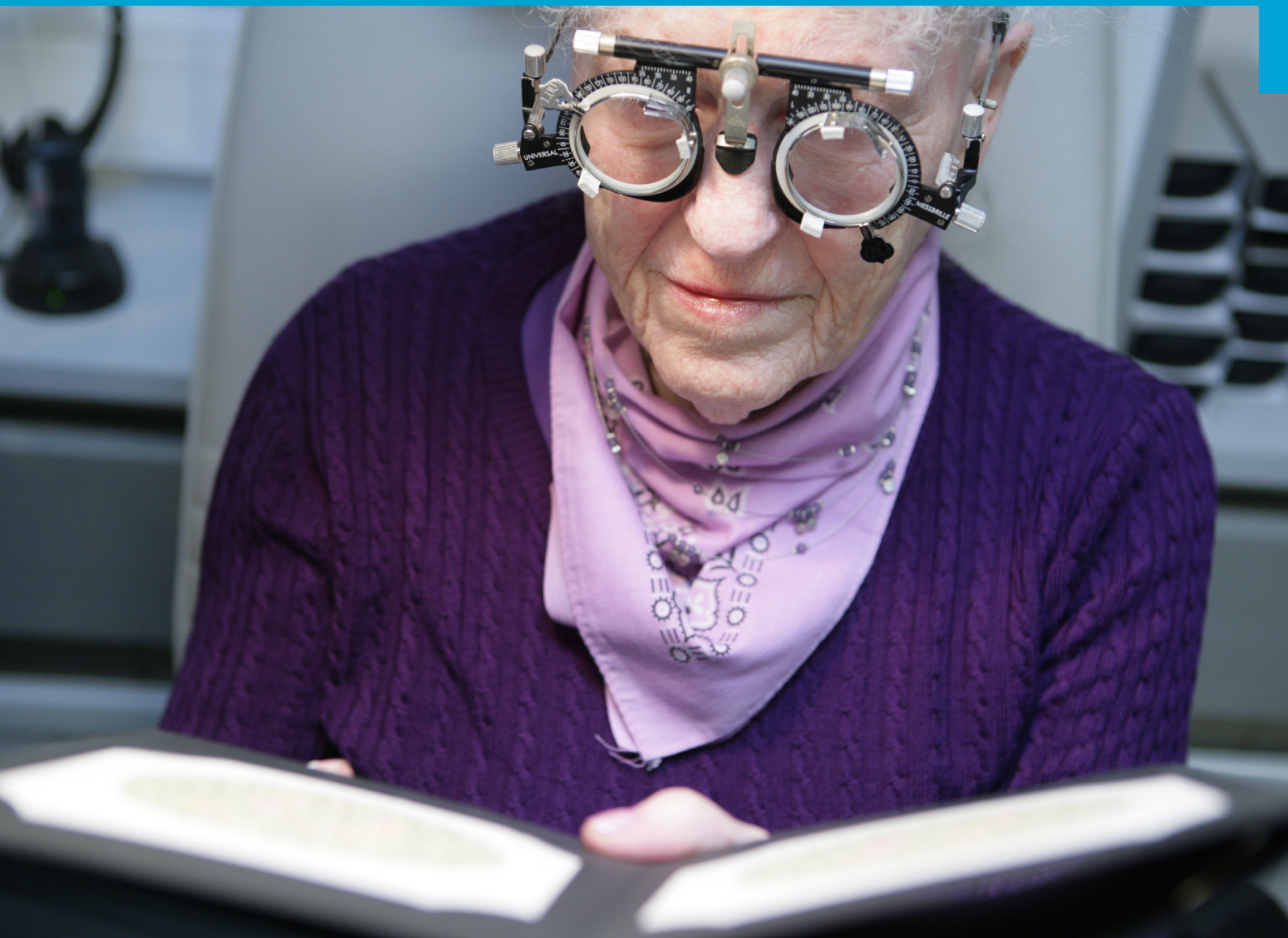
CSU-Slagelse er en institution under Slagelse Kommune, der tilbyder en bred vifte af undervisnings- og rådgivningstilbud til børn, unge og voksne.

Kontakt

CSU-Slagelse

Rosenkildevej 88 B
4200 Slagelse
Tlf. 58 57 57 60
csu-slagelse@slagelse.dk
www.csu.slagelse.dk

Synsafdelingens tilbudskatalog 2016/2017

CSU-Slagelse

Center for Specialundervisning

Kontakt

CSU-Slagelse

Rosenkildevej 88 B
4200 Slagelse
Tlf. 58575760
csu-slagelse@slagelse.dk
www.csu.slagelse.dk

Synsafdelingen

Afdelingsleder
Natasha B. Epstein
Tlf. 58 57 57 60
nbeeps@slagelse.dl

Faglig koordinator
Signe T. Tødten
Tf. 58 57 57 60
sitot@slagelse.dk

Indhold

Indledning / 4

Økonomi / 4

Praktiske oplysninger / 4

Målgrupper / 5

Lovgivning / 5

Funktionsnedsættelsesbegrebet / 6

ICF-baseret udredning / 7

Synsafdelingens udredninger / 9

Synsafdelingens rådgivnings-, vejlednings-
og undervisningstilbud / 11

Rehabilitering / 11

Informations- og kommunikations-
teknologiske hjælpemidler (IKT) / 20

Optik / 24

Andre tilbud / 26

Indledning

Tilbudskataloget præsenterer de tilbud, der udbydes i Synsafdelingen på CSU-Slagelse.

Kataloget ligger desuden på vores hjemmeside: www.csu.slagelse.dk

Materialet indeholder en beskrivelse af målgrupper, lovgivning, pædagogiske metoder, faglige standarder, visitationsprocedurer samt beskrivelse af udrednings- og undervisningspakker. Beskrivelsen af tilbuddene indeholder en angivelse af lovgrundlag, målgruppe, formål, indhold og omfang af tilbuddene.

Økonomi

Leveringsaftale:

Tilbuddene i kataloget finansieres med udgangspunkt i Rameaftale 2016 i Region Sjælland. Af denne fremgår at der på special-undervisnings området kan indgås leveringsaftaler.

CSU-Slagelse har indgået sådanne leveringsaftaler med Odsherred, Holbæk, Kalundborg, Ringsted, Sorø og Slagelse Kommuner.

Aftalen giver de nævnte kommuner fri trækingsret på ydelserne, hvilket betyder at borgere og fagpersoner frit kan henvende sig direkte til Synsafdelingen.

CSU-Slagelse/Synsafdelingen visiterer til tilbuddene.

Praktiske oplysninger

Centrets telefon 58 57 57 60 er åben mandag til torsdag fra kl. 8.00 til 15.00, fredag fra 8.00 til 13.00.

Synsafdelingen har desuden tirsdag til fredag fra kl. 8:00 til 10:00 en hotline til synskonsulenterne på tlf. nr. 58 57 57 51. Her kan borgere få telefonisk rådgivning/undervisning eller aftale tid med synskonsulenten.

Synsafdelingens hovedadresse er i Slagelse. Når det vurderes relevant, er der mulighed for hjemmebesøg i borgerens eget hjem.

Ansatte i Synsafdelingen

Synskonsulenter

Else-Marie Andersen
Anne Jacobsen
Signe Tornøe Tødten (fagkoordinator)
Jesper Kristiansen (fortrinsvis børneområdet)
Stine Nedergaard Sørensen

IKT konsulenter

Jesper Bryde
René H. Nielsen

Specialoptiker

Peter Smaakjær

Sagsbehandler

Rikke Garly

Assistent

John Nielsen

Afdelingsleder

Natasha B. Epstein

Målgrupper

Synsafdelingens målgrupper omfatter:

- Voksne med omfattende synsvanskeligheder, det vil sige svarende til visus 6/18 (0,3) eller dårligere
- Synsfelt på under 20 grader, hemianopsi (halvsidigt synsfelt)
- Pårørende eller andre netværkspersoner
- Fagpersoner der i deres arbejde har kontakt med voksne med synsvanskeligheder
- Voksne med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser

Herudover kan voksne der oplever synsvanskeligheder i dagligdagen, men som ikke falder ind under ovennævnte målgrupper, få rådgivning og undervisning i synsafdelingen. Der kan imidlertid ikke bevilges hjælpemidler efter serviceloven til denne gruppe borgere.

Lovgivning

Specialundervisning for voksne:

Synrådgivningen tilbyder kompenserende specialundervisning til voksne, enten på mindre hold eller individuelt.

Undervisningen tilbydes som:

- Enkeltstående eller fortløbende kursusforløb
- Temakurser på mindre hold
- Individuel undervisning

Fælles for alle tilbudene er, at de er individuelt tilrettelagt og målrettet den enkelte deltager.

Specialundervisning for voksne er et tilbud, der er målrettet personer, der som følge af fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, har behov for særligt tilrettelagt undervisning og rådgivning.

Undervisningen defineres som målrettede, fremadskridende, individuelt tilrettelagte læringsaktiviteter, som har til formål at bistå borgeren i at afhjælpe eller begrænse de handicappende virkninger af funktionsnedsættelsen.

”Stk. 2. Tilbuddet skal kunne medvirke til at forbedre deltagernes mulighed for at benytte kompenserende strategier, metoder og hjælpemidler, hvorved deltagernes mulighed for aktiv deltagelse i samfundslivet øges.

Undervisning:

Undervisningens tilrettelæggelse tager udgangspunkt i ”Generelle retningslinier” (2006) udarbejdet af DTHS(1):

1. Henvi sning
  2. Udredning
  3. Visitation
  4. Undervisning, rådgivning og vejledning
- som er særligt tilrettelagt med hensyntagen til borgerens funktionsnedsættelse
  - som har til formål at øge borgerens selvhjulpethed, idet borgeren opnår nye færdigheder
  - hvor brug af hjælpemidler kan inddrages
  - som skal være tilrettelagt i overensstemmelse med en undervisningsplan, med beskrivelse af mål, indhold og omfang og være aftalt med borgeren
  - som er tidsbegrænset med klare og evaluerbare mål

(1) DTHS: Danske Tale Høre Syns Institutioner er en national faglig organisation.

► **Lov om social service:**

Synsafdelingen har en række tilbud om specialrådgivning og hjælpemidler til voksne med synsvanskeligheder. Der er tale om specialrådgivning, der retter sig mod borgerens generelle situation, f.eks. behov for personlige individuelt tilpassede hjælpemidler i hjemmet som kompensation for varige funktionsnedsættelser. Specialrådgivningen kan omfatte familien og andre nære pårørende idet Lov om social service lægger op til en helhedsorienteret indsats for borgeren.

For borgere med synsnedsættelser er der tale om specialrådgivning, der har fokus på borgerens mulighed for at blive så selvhjulpne som muligt.

Følgende paragraffer fra Lov om social service kan inddrages:

*Lov om social service § 10 stk. 4:
Kommunen skal tilbyde rådgivning om valg af hjælpemidler og forbrugsgoder samt instruktion i brugen heraf (synshjælpemidler).*

*Lov om social service § 112:
Kommunen skal yde støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne (synshjælpemidler).*

*Lov om social service § 113:
Kommunen skal yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112, stk. 1, er opfyldt (synshjælpemidler).*

Funktionsnedsættelsesbegrebet

Der er gennem de senere år sket en ændring i opfattelsen af handicapbegrebet. Dette har bl.a. medført, at man ser mennesket før handicapet, og at man benytter betegnelserne personer med funktionsevnenedsættelse eller funktionsnedsættelse. Funktionsevnenedsættelse eller funktionsnedsættelse ses som en konflikt mellem et menneskes forudsætninger, færdigheder og ønsker samt de krav og forventninger, mennesket møder i en konkret situation.

Dette relationelle/kontekstuelle begrebssæt har basis i FN's standardregler om lige muligheder for handicappede fra 1993, Salamanca-erklæringen fra 1994 og i WHO's International Classification of Functioning, Disability and Health fra 2003 (ICF).

På CSU-Slagelse ser vi vore ydelser i et ICF-perspektiv. Brugen af ICF medvirker til at flytte fokus fra sygdomsdiagnoser til de konsekvenser, helbredsforhold har for den enkeltes aktiviteter og deltagelse i samfundet. Meningen er, at ICF skal give et billede af, hvad der hæmmer, og hvad der fremmer borgerens aktiviteter og deltagelse i samfundslivet.

Der bliver sat fokus på individuelle tilbud og forløb frem for standardtilbud, der passer til en bestemt diagnose og en bestemt sværhedsgrad. Modellen legaliserer, at fokus i en periode kan flyttes fra den der har funktionsnedsættelsen til de pårørende/omgivelserne. På den måde hjælpes omgivelserne til at blive så støttende som muligt, så de bliver i stand til at fremme både deres egen og partnerens aktive deltagelse.

▶ **Tilbud til pårørende og professionelle:**

Den relationistiske tilgang medfører, at synsrådgivningen også har fokus på pårørendes og professionelles mulighed for at fremme den synshandicappede borgers aktive deltagelse. Det vil derfor fremgå af oversigten over Synsafdelingens tilbud, at disse grupper også er omfattet.

ICF-baseret udredning

I Synsafdelingen anvendes en ICF-baseret udredning og beskrivelse af funktionsevnenedsættelsen. Det betyder, at der foretages en udredning af, hvilke muligheder der er for at kompensere for en given funktionsevnenedsættelse. Udredningen baserer sig på en række oplysninger:

- Samtaler med borgeren og evt. pårørende
- Nødvendige helbredsmæssige oplysninger fra egen læge, speciallæge, hospitalsafdelinger m.fl.
- Anerkendte test, screeninger og observationer

ICF-parametre:

1. *Kroppens funktioner og anatomi:*
Borgerens funktionsnedsættelse, specifikke, relevante helbredsmæssige oplysninger som diagnose, funktionsnedsættelsens debut og årsag, omfang, prognose, andre fysiske/psykiske funktionsnedsættelser.
2. *Aktivitet og deltagelse:*
Borgerens ressourcer i forhold til dagligdagens gøremål, til omsorg for sig selv og andre, herunder kommunikation og mobilitet, til arbejde, uddannelse, fritid og husførelse.

3. *Omgivelsesfaktorer:*
Borgerens sociale rammer, familie og netværk/netværkets holdninger til funktionsnedsættelsen, bolig/tilgængelighed, adgang til at benytte/kontakte samfundets tilbud.
4. *Personlige faktorer:*
Borgerens personlige forudsætninger: alder, køn, social status, livssyn, motivation for ny-orientering og læring samt læringskapacitet, dvs. hvordan borgeren forsøger at kompensere for funktionsevnenedsættelsen.

Synsafdelingens Tilbud

Udredninger

Udredningerne foretages af konsulenter og/eller specialoptiker og danner grundlag for visitation af borgeren til andre af Synsafdelingens tilbud. Udredningerne finansieres som udgangspunkt via abonnement/leveringsaftaler - ellers er timeprisen kr. 560,- (2016)

5.2.1 Udredning af kompensationsbehov

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne, Lov om social service § 112.

Målgruppe

Borgere med synsnedsættelse.

Formål

- At udrede borgerens synsevnenedsættelse og på den baggrund komme med forslag til relevante kompensationsmuligheder

Indhold

Inden mødet med borgeren indhenter synskonsulenten, efter samtykke fra borgeren, relevante oplysninger fra øjenlæge og evt. optiker, Statens Øjenklinik eller Refsnæs.

Herefter kan synskonsulenten indkalde borgeren til en udredning på CSU-Slagelse eller i borgerens eget hjem. Er der pårørende, kan de få tilbud om at være til stede.

- » Afdækning af det funktionelle syn
- » Interview med borger og evt. pårørende
- » Beskrivelse af funktionsevnen og funktionsevnenedsættelsen
- » Afklaring af rådgivnings- og kompensationsbehov i samarbejde med borgeren
- » Afklaring af synsvanskeligheder efter erhvervet hjerneskade

Omfang

4 timer.

Bemærkninger

Denne udredning er en basisudredning, der foretages af synskonsulenten. Udredningen er grundlag for synsrådgivningens visitation af borgeren til andre af synsafdelingens tilbud.

Denne udredning er udgangspunkt for alle videre tiltag, dog undtaget tilbud rettet til borgere med medicinsk-optiske lidelser.

Nye henvendelser fra borgere, der bygger videre på et igangværende forløb vil som udgangspunkt ikke indeholde en fornyet basisudredning. Her foretages en kortere udredning i forhold til en ny aktivitet eller et nyt handicapkompenserende hjælpemiddel.

5.2.2 Udredning af behov for svagsynsoptik, særlige medicinsk-optisk definerede hjælpemidler samt øjenproteser

Lovgivning

Lov om social service § 112, hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2.

Målgruppe

Personer med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, (dvs. borgere som oftest ikke er synshandicappede, men som har behov for specialfremstillede tilskudsberettigede optiske synshjælpemidler) samt pårørende og professionelle.

Formål

- At vejlede og rådgive borgeren om tilbud og muligheder for at afhjælpe eller begrænse følgerne af de varige øjenlidelser
- Overfor kommunerne at stille det faglige grundlag og beredskab til rådighed, således at disse sættes i stand til at opfylde borgernes retskrav på vejlednings- og rådgivningsydelser

Indhold

Inden mødet med borgeren indhenter specialoptikeren oplysninger fra øjenlæge. Herefter indkalder optikeren borgeren til en specialoptisk synsprøve på CSU-Slagelse. Er der pårørende kan de få tilbud om at deltage.

- » Beskrivelse af visus (synstyrke), øjendiagnose og det anbefalede hjælpemiddel

Omfang

3 timer.

Bemærkninger

På baggrund af udredning vurderes væsentlighed i forhold til lovgivningen.

Rådgivnings-, vejlednings- og undervisningstilbud

For alle tilbud gælder det, at de er retningsgivende og kan tilpasses den/de enkelte deltagere.

Der vil desuden være mulighed for i samarbejde med en kommune, at skræddersy et tilbud, enten det er rettet mod en borger, grupper af borgere eller mod fagligt personale, der ønsker en synsfaglig viden.

For alle rådgivnings-, vejlednings- og undervisningstilbud gælder, at de tager udgangspunkt i de oplysninger, udredningen har kortlagt.

Tilbuddene finansieres som udgangspunkt via abonnement/leveringsaftaler – ellers er timeprisen kr. 560,- (2016).

Rehabilitering

6.1 Synskompenserende hjælpemidler

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne (afprøvningen).
Lov om social service § 112. (hjælpemidlet).

Målgruppe

Borgere med visus 6/18 (0,3)

Formål

- At borgeren får mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og i størst mulig grad gøre ansøgeren uafhængig af andres bistand i hverdagen

Indhold

Har synskonsulenten i udredningen vurderet, at borgeren kan kompenseres med et hjælpemiddel, afprøves forskellige hjælpemidler. Det kan være lupper, lys, ADL (almindelig daglig levevis) hjælpemidler, f.eks. talende ure, vægte og læsescannere. Hjælpemidlet udleveres eller søges ved kommunen. Hvis der udleveres eller søges om et hjælpemiddel, vil der altid være undervisning i brugen af hjælpemidlet.

Omfang

1-2 timer. Derudover evt. ekstra undervisningstimer.

Bemærkninger

Synskonsulenten har de hyppigst anvendte hjælpemidler med ud til borgeren. Det giver mulighed for, i de tilfælde hvor det er aftalt med kommunen, at hjælpemidlet straks udleveres til borgeren.

Synskonsulenten laver sammen med borgeren en ansøgning til kommunen om bevilling af det udleverede hjælpemiddel.

6.2 At leve med stærkt nedsat syn, introduktionskursus

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere der har oplevet en svær nedsættelse af synet og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i grundlæggende teknikker til brug i dagligdagen. Der vil være introducerende undervisning i ledsageteknik, madlavningsteknikker, afprøvning af diverse hjælpemidler.

Hovedvægten på kurset vil blive lagt på forståelse for den nye situation, den enkelte borger er i, når synet svigter.

Den sidste kursusdag er kursusdeltagerens pårørende/ledsager inviteret.

Omfang

5 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 3 x 5 timer.

6.3 Ledsageteknik

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere der har oplevet en svær nedsættelse af synet og som oplever problemer med at færdes på grund af synsnedsættelsen. Derudover pårørende og plejepersonale.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Ledsageteknik er betegnelsen for en række metoder, som den synshandicappede og pårørende/nærmeste netværk bør kende og benytte, når en seende fungerer som ledsager for en person, der er blind eller stærkt svagsynet.

Omfang

3 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt (borger/pårørende) og på hold. Der udbydes desuden kurser til plejepersonale og pårørende. Typisk gives undervisning 2 x 3 timer.

6.4 Madlavning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i synskompenserende teknikker ved daglig madlavning, f.eks.:

- » Tilberedning og servering af varm og kold mad
- » Holde orden i maden på tallerkenen
- » Ophældningsteknikker af koldt og varmt
- » Måltidsteknikker

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold. Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 2 x 4 timer.

6.5 Trafiktræning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Trafiktræning med henblik på udnyttelse af restsyn og inddragelse af andre sanser ved færden uden for hjemmet, f.eks.:

- » Teknikker til at navigere i bybilledet
- » Finde destinationer
- » At krydse veje og lyskryds
- » At færdes ved hjælp af GPS

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives individuelt ofte, over flere gange.

6.6 Kommunikation

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Lære forskellige kommunikationsstrategier som f.eks.:

- » Notatteknik
- » Brug af kalender
- » Telefoni, herunder mobiltelefoni

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

6.7 Læsning med stærk optik

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Læring af teknikker og metoder til, med egen svagsynsbrille at kunne læse f.eks.:

- » Aviser, blade, opskrifter, priser m.m.
- » Klokken, håndarbejde m.m.

For at opnå dette må borgeren lære at læse på ny. Det kræver en stor indsats at tilegne sig helt nye læsestrategier.

Der er som regel også behov for optikunderstøttende hjælpemidler som f.eks. læsestativ, ekstra lys og hensigtsmæssig placering af lyskilde.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.

6.8 Kreativt kursus

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Idéer og teknikker til at fastholde kreative udfoldelser indenfor bl.a. håndarbejde, juledekoration, påskedekoration m.m.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives typisk på hold, men kan også foregå individuelt.

6.9 ADL - afmærkning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i synskompenserende teknikker ved daglige færdigheder. Der kan bl.a. undervises i afmærkning af forskellige hjælpemidler eller indbo, så borgeren kan agere selvstændigt i hverdagen.

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.
Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 2 x 2 timer eller 1 x 4 timer.

6.10 CCTV-kursus

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpethed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Grundlæggende kursus i brugen af elektronisk forstørrelsesapparat. Borgeren med nedsat syn kan få tips og idéer til bl.a. læsning af bankudtog og busplaner, skrivning af krydsord og eksempelvis billedlæsning.
Derudover kan apparatet anvendes til flere forskellige ting i hverdagen, bl.a. hjælp ved madlavning, ved personlig hygiejne eller ved håndarbejde og meget mere.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.
Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 1 x 4 timer.

6.11 Udvidet brug af Daisy

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere, der har oplevet en nedsættelse af synet, og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i brugen af flere funktioner på lydbogs-afspiller (Daisy). Der er undervisning i bl.a. funktioner som "bogmærke", "Sleep-timer" og navigering i bogen.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.
Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 1 x 4 timer.

6.12 Inspiration til motion og bevægelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere der har oplevet en svær nedsættelse af synet og som oplever problemer med at klare de daglige gøremål på grund af synsnedsættelsen.

Formål

- At introducere borgeren for synskompenserende teknikker, metoder og hjælpemidler med henblik på mestring af tidligere færdigheder
- At hjælpe borgeren til bedst muligt at bevare sin uafhængighed og selvhjulpenhed
- At hjælpe borgeren til accept af sit synstab i mødet med ligestillede

Indhold

Undervisning i forskellige strategier til bl.a. at fastholde eller igangsætte motion i hverdagen. På kurset bliver der lagt vægt på at inspirere til daglig bevægelse/motion både inde og ude. På kursusdagen vil borgeren med nedsat syn kunne afprøve og få gode idéer til bevægelse/motion i hjemmet og i klubberne.

Omfang

4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen gives både individuelt og på hold.
Kurset udbydes ofte på hold med et omfang på 1 x 4 timer.

6.13 Lysafprøvning

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med synsnedsættelse.

Formål

- At udrede borgerens behov for lys og på den baggrund komme med forslag til relevante kompensationsmuligheder

Indhold

Synsrådgivningen har den sidst nye teknik til at afprøve lysbehov i forskellige situationer. Der er mulighed for at skifte vægfarve, så der kan blive taget højde for fordele og ulemper ved forskellig lysreflektion i forhold til den enkelte borger. Ved lysafprøvning er der mulighed for at afprøve lux, så lyset optimeres i forskellige dagligdagssituationer.
Udredning og afprøvning foretages ved en standardiseret test.

Omfang

3 timer pr. udredning og undervisningsgang.

Bemærkninger

Denne udredning foretages individuelt og foregår ofte både i hjemmet og i lysrum.

6.14 Orientering og mobility - basis

Lovgivning

Lov om specialundervisning.

Målgruppe

Stærkt svagsynede eller blinde voksne.

Formål

- At gøre borgeren fortrolig med mobilityteknikker på et niveau, der muliggør sikker færden på egen hånd
- At gøre borgeren mindre afhængig af andres hjælp

Indhold

Arbejde med læring af teknikker gennem skærpelse af især høre- og følesanserne, samt brug af den hvide stok, hvor målet er at lære:

- » Forskellige stok-teknikker
- » Ledelinier
- » Kendemærker
- » Niveauforskelle
- » Gå på trapper
- » Krydse veje
- » Orientering
- » Ledsageteknik med pårørende

Omfang

2-4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen foregår individuelt. Et orienterings og mobility (basis) forløb har et typisk omfang på 10 timer.

6.15 Orientering og mobility - udvidet

Lovgivning

Lov om specialundervisning.

Målgruppe

Stærkt svagsynede eller blinde voksne.

Formål

- At gøre borgeren fortrolig med mobilityteknikker på et niveau, der muliggør sikker færd på egen hånd
- At gøre borgeren mindre afhængig af andres hjælp

Indhold

Efter at de grundlæggende mobilityfærdigheder er indlært, kan borgeren tilbydes et kursus, hvor der i forhold til borgerens behov arbejdes med:

- » At kortlægge omgivelserne og ruterne med tingenes placering i forhold til hinanden
- » At lære at benytte GPS

Omfang

2-4 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Undervisningen foregår individuelt. Et orienterings og mobility (udvidet) forløb har et typisk omfang på 8 timer.

6.16 Intervention efter erhvervet hjerneskade

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere med erhvervet hjerneskade, eksempelvis hemianopsi, samt deres pårørende og evt. personale.

Formål

- At øge borgerens bevidsthed om de synsmæssige konsekvenser af hjerneskaden
- At lære borgeren nogle synskompenserende teknikker

Indhold

- » Oplysning om typiske synsnedsettelse efter erhvervet hjerneskade
- » Kommunikation og interaktion
- » Læsestrategier
- » Understøttelse af nærvisusopgaver som læsning og skrivning
- » Orientering og mobility

Omfang

1½ timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Individuel undervisning, der tager specifikt udgangspunkt i synsedsættelsen. Det individuelle undervisningsomfang er 4 x 1½ time. De pårørende og fagfolk kan inddrages i noget af undervisningen. Der er desuden mulighed for at tilrettelægge et kursus målrettet personalet på plejehjem, aktivitetscentre eller andre steder hvor borgeren med synsedsættelsen færdes.

Informations- og kommunikations- teknologiske hjælpemidler (IKT)

6.17 Undervisning i punktskrift

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne blinde, der ønsker at lære og benytte punktskrift.

Formål

- At sætte borgeren i stand til at kommunikere ved hjælp af punktskrift

Indhold

- » At lære punktskrift
- » At lære den nødvendige læseteknik der skal til for at føle
- » At lære punktskriftapparatets funktioner at kende
- » At anvende apparatet til de kommunikationsopgaver borgeren har

Omfang

10-50 timer.

Bemærkninger

Nogle borgere har kendskab til punktskrift, i så tilfælde kan man klare sig med færre timer. Andre skal først lære punktskrift, så i disse tilfælde er der behov for væsentligt flere timer.

Der vil altid være tale om individuel undervisning.

6.18 Afprøvning/udlevering af informations- og kommunikationsteknologiske hjælpemidler (IKT)

Lovgivning

Lov om social service § 112 og § 10.

Målgruppe

Blinde og svagsynede borgere.

Formål

- At afdække hvilke IKT hjælpemidler der kan opfylde borgerens kompensationsbehov på IKT området

Indhold

Der afprøves forskellige synskompenserende hard- og software samt brugen af styresystemet, f.eks.:

- » Forstørrelse af skærbilledet og/eller brug af talesyntese
- » Skærmlæserprogram, der omsætter skærbilledet til syntetisk tale

Det bevilgede udstyr opsættes i borgerens hjem, og funktionaliteten testes sammen med borgeren ift.:

- » Hensigtsmæssig brug
- » Brug af forstørrelsesprogrammer
- » Talesyntese
- » Installering af software

Der foretages en vurdering af undervisningsbehov i brug af udstyret.

Omfang

For alle opgaver gælder det, at varigheden afhænger af borgerens forudsætninger for at lære brugen af hjælpemidlet.

Det må derfor aftales i det enkelte tilfælde i forbindelse med udredningen af borgerens funktionsevne og nedsatte syn.

Bemærkninger

En mobiltelefon er sædvanligt indbo og således borgerens egen udgift, hvorimod det synskompenserende hard- og software bevilges efter serviceloven.

Det udlånte udstyr reparerer i nødvendigt omfang.

Udstyr, der er borgerens ejendom reparerer ikke, men kompenserende software installeres på evt. ny PC.

Der gives support på det udlånte udstyr. Supporten gives til de synskompenserende dele af udstyret. Der ydes således ikke support til borgerens internetadgang, mailprogrammer m.v.

Supporten sker fortrinsvis som telefonsupport og fjernesupport via internettet.

6.19 Kursus i 10-fingersystem

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne med væsentligt nedsat synsfunktion, der i forbindelse med bevilling af computer, har behov for at lære at skrive uden brug af synet.

Formål

- At sætte borgeren i stand til at anvende pc-handicapkompenserende software

Indhold

- » Undervisning og træning i at skrive på tastaturet ved hjælp af 10 fingersystemet
- » Undervisning og træning i kunne anvende genvejstaster til handicapkompenserende software

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

Dette kursus tilbydes på små hold

Har borgeren ikke tidligere været PC-bruger, vil vi ofte tilbyde borgeren et 10-fingerkursus, inden vi foretager den endelige indstilling til bevilling af PC. Målet med kurset er at kvalificere borgeren til brugen af udstyret. Som udgangspunkt visiteres til i alt 10 timers undervisning.

6.20 Kurser i brug af informations- og kommunikations-teknologiske hjælpemidler (IKT)

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Blinde og svagsynede borgere.

Formål

- At borgeren opnår grundlæggende færdigheder i anvendelse af udstyrets synskompenserende funktioner

Bemærkninger

Med udgangspunkt i dette formål tilbyder vi en række kurser, der sætter borgeren i stand til at deltage aktivt i samfundsliv, familieliv og fritidsliv.

Undervisningen vil blive tilbudt til de borgere, der efter det informationsteknologiske udstyr er installeret og den første instruktion er givet, har behov for et længere forløb for at få det fulde udbytte af udstyret.

6.20.1 Grundkursus pc-bruger

Indhold

Gennemgang af det synskompenserende hard- og software samt styreprogram, f.eks.

- » Computerens betjening via skærmlæserprogram
- » Arbejde med menuer og dialogbokse
- » Forstå og anvende funktioner på internettet
- » Sende og modtage mails
- » Andre kommunikationsprogrammer

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

6.20.2 Kursus i brug af mobiltelefon

Indhold

- » Mobiltelefonens grundlæggende funktioner koblet med skærmlæser med talesyntese og/eller punktdisplay eller forstørrelse
- » Gennemgang af telefonens taster eller brug af touchskærm
- » Gennemgang af nødvendige tastaturkommandoer eller bevægelser på touchskærm, for at skærmlæseren eller telefonen til at gøre og sige det den skal
- » Nyttige funktioner

- » Skrivning af SMS-besked
- » Andre vigtige funktioner

Omfang

2 timer pr. undervisningsgang.

6.20.3 Kursus i brug af GPS

Indhold

- » Undervisning i brug af synskompenserende hard- og software
- » Praktiske øvelser i "marken"

Omfang

6 timer.

Undervisningen foregår individuelt, evt. på små hold.

Den gennemføres på et af CSU-Slagelses undervisningssteder.

Bemærkninger

Inden man kan benytte en GPS på egen hånd forudsættes det, at borgeren har grundlæggende mobilityfærdigheder.

6.20.4 Kursus i brug af iPad

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Målgruppe

Borgere, der allerede har en iPad, men har svært ved at benytte den, samt borgere der ønsker at anskaffe sig en iPad.

Formål

- At sætte borgeren i stand til at benytte en iPad og de særlige funktioner i forhold til tilgængelighed for borgere med synsvanskeligheder

Indhold

Med udgangspunkt i borgerens erfaringer og kompetencer, gennemgås iPad'ens muligheder for forstørrelse, oplæsning, kompenserende opsætninger samt velegnede apps til svagtseende og blinde.

Omfang

Efter behov 2½ time pr. undervisningsgang.

Bemærkninger

En iPad er sædvanligt indbo, og anskaffelsen er derfor for egen regning. Særlige synskompenserende apps kan søges og bevilliges efter serviceloven. Disse apps vil sædvanligvis erstatte et hjælpemiddel.

6.21 Specialoptik

Lovgivning

Serviceoven § 112.

Målgruppe

Personer med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, det vil sige brugere, der som oftest ikke er synshandicappede, men som har behov for specialfremstillede tilskudsberettigede optiske synshjælpemidler.

Formål

- Overfor borgeren og dennes pårørende at afhjælpe eller begrænse følgerne af den medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelse
- Overfor kommunerne at stille det faglige grundlag og beredskab til rådighed således, at disse sættes i stand til at opfylde borgernes retskrav på udredningsydelser, hjælpemiddelydelser og vejlednings- og rådgivningsydelser

Indhold

På baggrund af udredningen ydes:

- » Rådgivning og vejledning til borger, pårørende og evt. tilknyttet personale.
- » Rådgivning og vejledning til kommunal forvaltning og institutioner.
- » Sagkyndig bistand som kan danne fagligt grundlag for sagsbehandling og kommunal bevilling vedrørende særligt specialfremstillede kontaktlinser, briller og øjenproteser i henhold til indikationerne for bevilling af medicinsk-optiske synshjælpemidler

Omfang

Der er tale om korte ydelsesforløb.

Bemærkninger

Under forløbet er der fri henvendelse til CSU-Slagelse, Synsafdelingen.

6.22 Svagsynsoptik

Lovgivning

Serviceoven § 112.

Målgruppe

Personer med visus på 6/18(0,3) eller derunder og/eller synsfelt på $< 20^\circ$.
Synshandicappede, som har brug for specielle optiske hjælpemidler som lupper, lupbriller, kikkerter, kikkertbriller samt kombinationer heraf.

Formål

- Overfor borgeren og dennes pårørende at afhjælpe eller begrænse følgerne af synsnedsættelsen.
- Overfor kommunerne at stille det faglige grundlag og beredskab til rådighed således, at disse sættes i stand til at opfylde borgernes retskrav på udredningsydelser, hjælpemiddelydelser og vejlednings- og rådgivningsydelser

Indhold

- » Specialoptisk udredning
- » Klinisk synsundersøgelse af kommunernes svagsynede borgere, hvilket indebærer måling af øjets synsfejl, farvesyn, kontrastsyn, synsfelt beregning af specialoptik receptudstedelse og journalskrivning
- » Sagkyndig bistand som kan danne fagligt grundlag for sagsbehandling og kommunal bevilling vedrørende specialfremstillet svagsynsoptik og filterbriller i henhold til indikationerne for bevilling af synshjælpemidler

Omfang

Der er tale om korte ydelsesforløb. Under forløbet er der fri henvendelse til CSU-Slagelse, Synsafdelingen.

Bemærkninger

Synsafdelingens specialoptiker tilbyder desuden øjenlæger, optikere, sagsbehandlere mv. undervisning og supervision i forhold til personer med synshandicap.

Andre tilbud

6.23 Indkøb og drift af lager og forsyningsvirksomhed på hjælpemiddelområdet

Lovgivning

Servicebogen § 112.

Målgruppe

Personer med en væsentlig varig nedsat synsfunktion.

Personer med medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser, det vil sige brugere som oftest ikke er synshandicappede, men som har behov for specialfremstillede tilskudsberettigede optiske synshjælpemidler.

Formål

- At sikre hurtig implementering af ydelser og handicapkompenserende hjælpemidler, som den tværfaglige specialiserede udredning har anbefalet

Indhold

- » Indkøb af svagsynshjælpemidler, IT, medicinsk-optiske hjælpemidler mm.
- » Styring af lager – registrering og afmærkning af hjælpemidler
- » Rengøring af genbrugshjælpemidler
- » Afhentning og udlevering af hjælpemidler hos borger, kommunale hjælpemiddellagre og optikere
- » Småreparationer

Bemærkninger

Her udnytter vi dels, at vi kan genbruge hjælpemidler, der er leveret tilbage fra borgerne, dels at vi kan opnå forhandlerrabatter på grund af store indkøb.

Tværgående tilbud

Udredning af hjerneskadebaserede Synsvanskeligheder

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Borgere, der som følge efter erhvervet hjerneskade får synsændringer.

Formål

I en ICF-baseret forståelsesramme at udrede borgerens synsvanskeligheder m.h.p. prognosen for effekten af et undervisningsforløb.

Indhold

- Synsvanskeligheder på kropsniveau
  - »» Øjnenes bevægelser
  - »» Samsyn
  - »» Synsfelt
  - »» Visus
  - »» Hukommelse
  - »» Koncentration
  - »» Opmærksomhed
  - »» Sprogfunktion
  - »» Balance/svimmelhed
- Aktivitet og deltagelse
  - »» Læsning
  - »» Færden
  - »» ADL
- Omgivelsesfaktorer
  - »» Hæmmende og fremmende faktorer i det kommunikative miljø, herunder teknologiske hjælpemidler
- Personlige faktorer
  - »» Som ressourcer, tidligere erfaringer og helbredstilstand
  - »» Forventninger til indhold og udbytte af undervisning
- Konklusion indeholdende
  - »» Status efter udredning
  - »» Opsætning af mål for indsatsen
  - »» Anbefaling til undervisningsforløb på CSU-Slagelse
  - »» Afslag på videre intervention
- Udredningen sendes/udleveres til
  - »» Borgeren
  - »» Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
  - »» Egen læge

Bemærkninger

Udredningen foretages af et tværfagligt team bestående af neurofaglig konsulent, specialoptiker og synskonsulent. Herefter vurderes borgerens mulighed for at profitere af kursusforløbet, "Syn og Kognition".

Omfang

6 timer incl. rapportskrivning.

Finansiering

Via abonnement.

For kommuner uden abonnement: 3.360,00

Synstræning ved hjerneskadebaserede synsvanskeligheder

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne.

Målgruppe

Voksne som efter en udredning, se ovenfor, er vurderet til at kunne profitere af kurset.

Formål

- At øge borgerens bevidsthed om de synsmæssige konsekvenser af hjerneskaden
- Øjnenes synstyrke og brydningsforhold: Bestemmelse af i hvilken grad øjnenes evne til at se små detaljer er udviklet, og om der er væsentlig grad af nærsynethed, langsynethed eller bygningsfejl, som skal kompenseres.
- Dybdesynets udvikling og den øjenmotoriske koordination: Bestemmelse af i hvilken grad hjernen anvender de to øjne til at se samtidigt, samt bevægeapparatets effektivitet til at koordinere øjnene i hele blikfeltet.
- Synssansens integration med krop og balance: Her vurderes de vigtige koblinger mellem synet og balancesansen, øje-hånd og øje-fod koordination - samt timing af bevægelser baseret på visuelle signaler.

Indhold

- Oplysning om typiske synsændringer efter erhvervet hjerneskade
- Træningsøvelser, der kan medvirke til etablering af øget stabil visuel fikseationsevne inkl. nærrefleks, øjne-hoved integration samt reduktion af sensibilitet for bevægelse i synsfeltet.
- Øge visioptionel opmærksomhed ved bl.a. indskrænket synsfelt.
- Synskompenenserende teknikker ved bl.a. læsning og skrivning.

Evalueringen sendes/udleveres til

- » Borgeren
- » Samarbejdsparter i borgerens hjemkommune
- » Egen læge

Omfang

6 uger med 1 undervisningslektion 2 gange pr. uge.
Hjemmetræning 15-20 min. dgl.

Finansiering:

Via abonnement.

For kommuner uden abonnement: 5.040,00 pr. borger.

Hjernerystelse

Lovgivning

Lov om specialundervisning for voksne

Lov om aktiv beskæftigelse

Anden lovgivning

Målgruppe

Borgere med følger efter en hjernerystelse (commotio). Typiske følger er:

- Hovedpine
- Lysfølsomhed
- Svimmelhed
- Koncentrationsproblemer
- Hukommelsesproblemer
- Lydfølsomhed
- Tinnitus

Formål

At komme videre med daglige aktiviteter
At genoptage job eller begynde på et andet arbejdsområde
At begynde på eller færdiggøre en uddannelse

Indhold

Udredende samtale med afklaring af borgerens oplevede vanskeligheder og aftale om indsatsens omfang.

Individuelle samtaler med information om

- Hvad der sker i hjernen ved en hjernerystelse
- Sociale og intellektuelle følger

Efter behov desuden:

- Synstræning
- Undervisning i lydtilvænning
- Mindfulness, kognitiv terapi og graderet genoptræning
- Balancetræning
- Coaching
- Rådgivning i relation til uddannelse og job.

Omfang

Omfanget afhænger af borgerens vanskeligheder og antallet af indsatser.

Bemærkninger

Undervisningen forestås af et team bestående af:

Synskonsulent

Hørekonsulent

Kognitiv terapeut og mindfulnessinstruktør

Neurofaglig konsulent

Financiering:

Prisen afhænger af antal timer og vil maks. beløbe sig til 15.600,- kr.

CSU-Slagelse

Center for Specialundervisning

Læseafdelingen

Ordblindhed / talblindhed / it-hjælpemidler

Psykiatriaafdelingen

Psykiske vanskeligheder og sindslidelser

Kommunikationsafdelingen

Erhvervet hjerneskade / talevanskeligheder

Høreafdelingen

Hørevanskeligheder

Synsafdelingen

Synsvanskeligheder / synshjælpemidler

Ungdomsuddannelser (STU)

STU-Erhverv / STU-Ungdom / klub

CSU-Slagelse
Rosenkildevej 88 B
4200 Slagelse
Tlf. 58575760
csu-slagelse@slagelse.dk
www.csu.slagelse.dk

Synsafdelingen
Afdelingsleder
Natasha B. Epstein
Tlf. 58 57 57 60
nbeps@slagelse.dk